

Masterscriptie Jeugdstudies

Samenhang Tussen Lidmaatschap van een Sportclub, Sociale Competentie en
Agressief Gedrag Onder Adolescenten: Beïnvloed door Geslacht en Etniciteit?

Amber van Berkel

Studentnummer: 5814367

Begeleider: Prof. Dr. Catrin Finkenauer

20-06-2017

Universiteit Utrecht

Aantal woorden: 5941

Samenvatting

De sportclub wordt gezien als de paradox van de jeugdsport: waar sociale competentie toeneemt, neemt ook het agressieve gedrag toe van adolescenten. In het huidige onderzoek werd onderzocht of deze paradox voor iedereen geldt. Onderzocht is of lid zijn van een sportclub samenhangt met een hogere sociale competentie en agressief gedrag bij adolescenten. Er is exploratief onderzoek gedaan naar het verschil in samenhang voor jongens en meisjes en verschillende etnische groepen. Om deze hypothesen te toetsen is er gebruikgemaakt van Nederlandse data van de Health Behaviour in School-aged Children-studie uit 2013. Deze studie omvatte 5571 jongeren tussen de tien en zestien jaar oud. De resultaten lieten een significant positief verband zien tussen lidmaatschap en sociale competentie en een significant negatief verband tussen lidmaatschap en agressief gedrag. De resultaten suggereren dat jongeren die lid zijn van een sportclub meer sociale competentie hebben. De relatie tussen lidmaatschap en agressief gedrag was alleen significant bij meisjes. Etniciteit had geen modererend effect in dit onderzoek. Dat de sportclub wordt gezien als de paradox van de jeugdsport wordt niet bevestigd door het huidige onderzoek.

Trefwoorden: sociale competentie, sportclub, agressief gedrag, adolescenten, geslacht, etniciteit

Abstract

Sports clubs are seen as the paradox of youth sports: where social competence increases, the aggressive behavior of adolescents also increases. Differences in this paradox between gender and ethnicities has received little scientific attention. Therefore, this study investigated whether membership of a sports club is associated with higher social competence and aggressive behavior in adolescents. Exploratory research has been conducted into the difference in coherence for boys and girls and different ethnic groups. We used the data of The Health Behavior in School-aged Children Study from 2013. This study included 5571 adolescents between the ages of 10 and 16. The current study suggests that adolescents who are member of a sports club have more social competence and a lower level of aggressive behavior. The relationship between membership sports club and aggressive behavior was only significant in girls. Ethnicity did not have a moderating effect. The fact that the sports club is seen as the paradox of youth sports is not confirmed by the current study.

Keywords: social competence, aggressive behavior, adolescents, sports clubs, gender, ethnicity

Samenhang tussen Lidmaatschap van een Sportclub, Sociale Competentie en Agressief
Gedrag onder Adolescenten: Beïnvloed door Geslacht en Etniciteit?

Waar eerst *sociaal competent zijn* van een adolescent werd gezien als positief en *agressief gedrag* als negatief, heeft het onderzoek van Hawley, Little, en Card (2007) hier een ander perspectief op gegeven. Uit dit onderzoek onder 929 adolescenten bleek namelijk dat een combinatie van sociaal competent zijn en agressief gedrag vaak zorgt voor een betere sociale status en wederkerige vriendschappen. Agressief gedrag wordt door de omgeving vaak als negatief beschouwd, maar is voor de adolescent een functionele eigenschap. Agressief gedrag helpt namelijk om sociale dominantie te creëren in vriendschappen (Ellis et al., 2012). Niet alleen sociale competentie, maar ook agressief gedrag is belangrijk in het creëren en behouden van vriendschappen. Daarom is het van belang om naar beide gedragingen onderzoek te doen.

Zowel sociale competentie als agressief gedrag zijn niet los te koppelen van de sociale context van adolescenten. De sociale context zoals familie, leeftijdsgenoten, school en cultuur spelen een belangrijke rol in de ontwikkeling van sociale competentie bij adolescenten (Chen & French, 2008). De sociale context van de adolescent speelt ook een belangrijke rol in de ontwikkeling en uiting van agressieve gedragingen volgens de *adolescence-limited-theorie* van Moffitt (1993). In deze theorie wordt vooral de nadruk gelegd op leeftijdsgenoten of adolescenten uit de buurt als sociale context. Een sociale context met leeftijdsgenoten is de sportclub. Ongeveer zeventig procent van de Nederlandse adolescenten van twaalf tot zeventien jaar is lid van een sportclub (Pulles, Van Den Dool, & Breedveld, 2014). De sportclub in de context van agressief gedrag en sociale competentie in de adolescentie heeft echter nog weinig wetenschappelijke aandacht gekregen.

De sportclub wordt ook wel gezien als *de paradox van de jeugdsport* door Boonstra en Hermens (2011). De sportclub is een sociale context waar zowel sociale competentie wordt bevorderd als agressief gedrag. Deze paradox wordt ondersteund door empirisch onderzoek. Sociale competentie neemt toe wanneer adolescenten lid zijn van een sportclub (Cote, 2002; Holt, Kingsley, Tink, & Scherer, 2011; Snyder et al., 2010; Wiersma & Fifer, 2008). Agressief gedrag kan echter ook toenemen bij lidmaatschap van een sportclub (Krouwel, Boonstra, Duyvendak, & Veldboer, 2006; Linville & Huebner, 2005).

Dat lid zijn van een sportclub samenhangt met sociale competentie en agressief gedrag is gebleken uit onderzoek, maar uit de huidige literatuur wordt niet duidelijk of de paradox van de jeugdsport sterker is voor meisjes of voor jongens. Wel is onderzocht dat meisjes en jongens anders reageren op invloeden vanuit de sociale context. Vrouwen zijn

gevoeliger voor deze invloeden (Cross & Madson, 1997). In voorgaande studies is ook nog geen onderzoek gedaan naar de invloed van etniciteit. Adolescenten met een Turkse of Marokkaanse etniciteit zijn minder vaak lid van de sportclub dan adolescenten met een Nederlandse etniciteit (Kloosterman & Coumans, 2014). Daarnaast suggereert onderzoek van Pels en De Haan (2003) dat meisjes uit Turkse en Marokkaanse families minder omgaan met leeftijdsgenoten en meer aan huis worden gehouden bij de familie. De sportclub is een belangrijke context voor adolescenten voor de ontwikkeling van hun sociale competentie en agressief gedrag. Omdat nog onbekend is of de samenhang tussen lidmaatschap van een sportclub, sociale competentie en agressief gedrag ook geldt voor adolescenten met een Turkse en Marokkaanse etniciteit, kan nog niet worden gezegd of het gevolgen heeft voor hun gedrag, dat deze groep adolescenten gemiddeld minder vaak lid is van een sportclub.

Het huidige onderzoek trachtte duidelijkheid te verkrijgen over de samenhang tussen lidmaatschap van een sportclub, sociale competentie en agressief gedrag voor meisjes en jongens met verschillende etniciteiten. Specifiek hebben we gekeken naar de samenhang tussen lidmaatschap van een sportclub en sociale competentie en naar de samenhang tussen lidmaatschap van een sportclub en agressief gedrag. Vervolgens is er gekeken hoe deze samenhang verschilt voor meisjes en jongens en voor adolescenten met een Nederlandse etniciteit en adolescenten met een niet-Nederlandse etniciteit.

De relatie tussen lidmaatschap van een sportclub en sociale competentie

Sociale competentie is de vaardigheid om vriendschappen aan te gaan en in stand te houden en de vaardigheid om met vrienden te communiceren en persoonlijke informatie te delen (Buhrmester, Furman, Wittenberg, & Reis, 1988). Het verband tussen lidmaatschap van een sportclub en sociale competentie wordt gedeeltelijk verklaard door *de sociaal-cognitieve leertheorie* van Bandura (1986). Deze theorie stelt dat de lerende altijd leert in zijn/haar natuurlijke omgeving. Een adolescent is in dit geval de lerende en de sportclub de natuurlijke omgeving van de adolescent. Op de sportclub zien adolescenten hoe teamgenoten of trainers vriendschappen aangaan en behouden en hoe zij communiceren met anderen. De theorie van Bandura (1986) veronderstelt dat adolescenten ditzelfde gedrag observeren en het vervolgens zelf leren toepassen.

Empirisch onderzoek ondersteunt deze theoretische verklaring. De sportclub is een goede omgeving om in contact te komen met coaches en leeftijdsgenoten en om verschillende sociale vaardigheden te ontwikkelen (Cote, 2002). In het cross-sectioneel onderzoek van Snyder et al. (2010) rapporteerde de groep adolescenten die lid waren van een sportclub een hogere mate van sociaal functioneren dan de groep adolescenten die geen lid waren van een

sportclub. In de kwalitatieve studie van Wiersma en Fifer (2008) wordt de toename in sociale competentie bij kinderen die lid zijn van een sportclub onderschreven door de ouders. Bij een kwalitatieve studie naar gezinnen met een sociaal economische achterstand beschreven ouders en kinderen in de interviews een toename in sociale competentie wanneer de kinderen lid werden van een sportclub (Holt et al., 2011). De samenhang tussen lidmaatschap van een sportclub en sociaal gedrag wordt gedeeltelijk verklaard door de omgangsregels die adolescenten leren op de sportclubs en de coach-atleetrelatie die adolescenten aangaan en behouden (Rutten et al., 2011). Op basis van voorgaand onderzoek verwachtte we in het huidige onderzoek dat adolescenten die lid zijn van een sportclub meer sociaal competent zijn dan adolescenten die niet lid zijn van een sportclub (*H1*).

De relatie tussen lidmaatschap van sportclub en agressief gedrag

Agressief gedrag wordt gedefinieerd als gedrag dat gericht is tegen een ander persoon, met de intentie om schade te veroorzaken bij een ander (Anderson & Bushman, 2002). Agressief gedrag wordt ook gezien als een vorm van assertiviteit. Door agressief gedrag kom je op voor jezelf en creëer je sociale dominantie (Ellis et al., 2012). De samenhang tussen lidmaatschap van een sportclub en agressief gedrag wordt gedeeltelijk verklaard door de *Goal Achievement Theory* van Nicholls (1984). Volgens deze theorie hebben het bereiken van doelen en dominantie een positieve samenhang met agressief gedrag. Deze aspecten zijn terug te vinden in de sport. Sporters willen namelijk winnen van een ander of van zichzelf. Dit verklaart volgens de theorie van Nicholls het agressieve gedrag binnen de sport.

Empirisch onderzoek ondersteunt ook de samenhang tussen lidmaatschap van een sportclub en agressief gedrag (Krouwel et al., 2006; Linville & Huebner, 2005). In het cross-sectioneel onderzoek van Linville en Huebner (2005) rapporteerde de groep adolescenten die lid waren van een sportclub een hogere mate van agressief gedrag dan de groep adolescenten die geen lid waren. In het longitudinale onderzoek van twee jaar van Endresen en Olweus (2005) toonde de groep adolescenten die lid waren van een vecht- of krachtsport meer agressief gedrag over de tijd heen.

Hoewel een aantal onderzoeken concluderen dat agressief gedrag toeneemt onder adolescenten die lid zijn van een sportclub, spreken andere onderzoeken dit ook tegen (Bartko & Eccles, 2003; Carmichael, 2008; Donaldson & Ronan, 2006; Gardner, Roth, & Brooks-Gunn, 2011). Deze onderzoeken richtten zich alleen niet op agressie, maar op extremere termen zoals criminaliteit en externaliserende problemen. Uit deze onderzoeken bleek dat de criminaliteit en het externaliserend probleemgedrag afnam, en hieronder valt agressief gedrag. Maar de samenhang tussen lidmaatschap van een sportclub en alleen

agressief gedrag is in deze onderzoeken niet onderzocht. De onderzoeken die zich specifiek hebben gericht op agressie, net als het huidige onderzoek, hebben wel een significant positief verband gevonden tussen lidmaatschap van een sportclub en agressief gedrag. Daarom werd in het huidige onderzoek verwacht dat adolescenten die lid zijn van een sportclub, een hogere score hebben op agressief gedrag dan adolescenten die geen lid zijn van een sportclub (*H2*).

Geslacht en etniciteit als moderatoren

In het huidige onderzoek werd de samenhang onderzocht tussen lidmaatschap van een sportclub, sociale competentie en agressief gedrag. Dit onderzoek gaat een stap verder door te kijken of de paradox van de jeugdsport voor iedereen geldt en maakt een onderscheid in geslacht en etniciteit. Mannen en vrouwen hebben gemiddeld een gelijke mate aan sociale competentie, het sociale gedrag wordt echter anders geuit. Vrouwen tonen hun sociale gedrag meer in interpersoonlijke relaties, zoals het delen van persoonlijke informatie. Mannen tonen hun sociale gedrag meer in groepsverband en gericht op leiderschap (Eagly, 2009). Daarnaast tonen vrouwen, net als mannen, ook agressief gedrag wanneer zij lid zijn van een sportclub (Linville & Huebner, 2005). Beide eigenschappen zijn dus aanwezig bij mannen en vrouwen. Uit onderzoek blijkt dat vrouwen gevoeliger zijn voor invloeden vanuit de sociale context. Vrouwen passen hun gedrag sneller aan op invloeden en gedragingen vanuit de sociale context (Cross & Madson, 1997). Wanneer je dit gegeven vertaalt naar het huidige onderzoek, kan verwacht worden dat meisjes gevoeliger zijn voor de invloeden van de sportclub dan jongens, dus dat de sociale competentie en het agressieve gedrag van meisjes sterker samenhangt met lidmaatschap van een sportclub dan voor jongens.

In het huidige onderzoek is onderzocht of de sterkte van de samenhang tussen lidmaatschap van een sportclub, sociale competentie en agressief gedrag ook nog wordt beïnvloed door etniciteit. Adolescenten met een niet-Nederlandse etniciteit zijn minder vaak lid van een sportclub dan adolescenten met een Nederlandse etniciteit (Kloosterman & Coumans, 2014). Jongens compenseren dit door buiten op straat te sporten met leeftijdsgenoten (Pels & De Haan, 2003). Zij creëren dus een andere sociale context dan een sportclub voor het omgaan met leeftijdsgenoten. Meisjes met een Turkse of Marokkaanse etniciteit daarentegen hebben minder bewegingsvrijheid buitenshuis dan jongens (Eldering, 2002; Pels & De Haan, 2003; Pels, Distelbrink, & Postma, 2009). Zij blijven vaker thuis om te helpen in de huishouding en te helpen bij de opvoeding van jongere broertjes en zusjes (Pels, Distelbrink, & Postma, 2009). Als blijkt dat de sportclub voor alle adolescenten invloed heeft op de ontwikkeling van de sociale competentie en agressief gedrag, is het belangrijk om te bepalen of het wenselijk is dat adolescenten met een niet-Nederlandse

etniciteit (en vooral meisjes) minder vaak lid zijn van een sportclub. Dan kan er daarna gekeken worden waardoor deze ondervertegenwoordiging in de sport komt en hoe dit eventueel kan veranderen. Er kan echter nog niet gezegd worden dat de sportclub samenhangt met sociale competentie en agressief gedrag bij adolescenten met een niet-Nederlandse etniciteit. Bewijs in de sociale wetenschappen is namelijk zeldzaam voor de vraag of de samenhang tussen lid zijn van een sportclub, sociale competentie en agressief gedrag voor jongens en meisjes wordt beïnvloed door etniciteit. Als gevolg hiervan is in dit onderzoek exploratief gekeken naar deze samenhang. Dit helpt om meer begrip te krijgen over hoe lidmaatschap van een sportclub samenhangt met het gedrag van adolescenten met een niet-Nederlandse etniciteit.

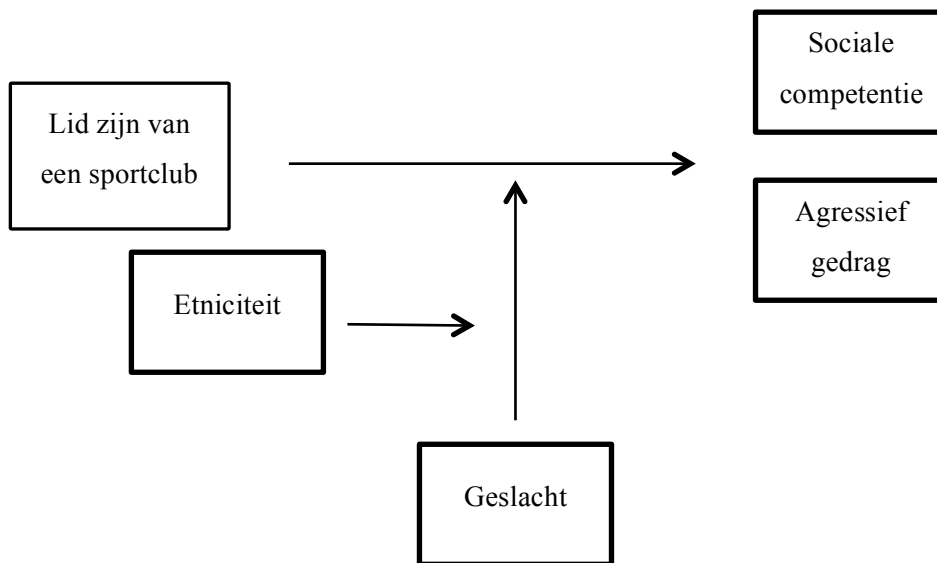
In het huidige onderzoek werd onderzocht of de samenhang tussen lidmaatschap van een sportclub, sociale competentie en agressief gedrag sterker is bij meisjes, dan bij jongens (*H3 en H5*). Daarnaast is onderzocht of deze samenhang verschilt voor adolescenten met een Nederlandse etniciteit en adolescenten met een niet-Nederlandse etniciteit (*H4 en H6*).

Huidige studie

Om te achterhalen of het lidmaatschap van een sportclub een positieve samenhang heeft met sociale competentie en agressief gedrag, en voor wie deze samenhang het sterkst is, is in dit onderzoek de volgende vraag onderzocht:

“Heeft lid zijn van een sportclub een positieve samenhang met sociale competentie en agressief gedrag bij adolescenten, en wordt deze samenhang gemodereerd door geslacht en etniciteit?”

In het huidige onderzoek werd verwacht dat adolescenten die lid zijn van een sportclub meer sociale competentie (*H1*) en agressief gedrag (*H2*) vertonen, dan adolescenten die niet lid zijn van een sportclub. Verwacht werd verder dat de samenhang tussen lid zijn van een sportclub en sociale competentie sterker is voor meisjes dan voor jongens (*H3*). Daarnaast werd verwacht dat de samenhang tussen lidmaatschap van een sportclub en agressief gedrag sterker is voor meisjes dan voor jongens (*H5*). Als laatste is in het huidige onderzoek exploratief gekeken of de samenhang tussen lidmaatschap en sociale competentie en lidmaatschap en agressief gedrag verschilt voor adolescenten met een Nederlandse etniciteit en adolescenten met een niet-Nederlandse etniciteit (*H4 en H6*).

Figuur 1: *Conceptueel model van de relatie tussen lidmaatschap van een sportclub, sociale competentie en agressief gedrag*

Methodede

Participanten

De participanten van dit onderzoek hebben deelgenomen aan de *Health Behaviour in School-aged Children* [HBSC] studie van 2013 (<http://www.hbsc.org/>). Deze studie verzamelt data van kinderen tussen de tien en achttien jaar op basis- en middelbare scholen. Aan het huidige onderzoek hebben 5571 participanten meegedaan uit 67 klassen vanuit het voortgezet onderwijs. In dit onderzoek zijn alleen de participanten van middelbare scholen van tien tot zestien jaar gebruikt om de hypothese te toetsen, omdat de bestaande literatuur zich ook vooral heeft gericht op deze doelgroep.

Van de 5571 participanten waren 2819 participanten meisje (50.6%) en 2752 participanten jongen (49.4%). De leeftijd van de participanten varieerde van 10.84 tot 17.00 jaar ($M = 14.25$, $SD = 1.27$). De participanten behoorden tot verschillende etnische groepen. Zo waren er 4391 participanten met een Nederlandse etniciteit (78.8%), 153 participanten met een Turkse etniciteit (2.7%), 150 participanten met een Marokkaanse etniciteit (2.7%), 140 participanten met een Surinaamse etniciteit (2.5%), 72 participanten met een Antilliaanse etniciteit (1.3%), 336 participanten met een overig niet-Westerse etniciteit (6.0%) en 200 participanten met een overige westerse etniciteit (3.6%). De meeste participanten hadden

VMBO-theoretische/gemengde leerweg als schoolniveau, namelijk 1511 participanten (27.1%), gevolgd door 1465 HAVO/VWO leerlingen (26.3%), 1372 VMBO-beroepsgerichte leerweg leerlingen (24.6%) en 1223 VWO leerlingen (22%).

Meetinstrumenten

Lidmaatschap van een sportclub is gemeten met één item. De participanten moesten antwoord geven op de volgende vraag: ‘Ben je lid van een sportvereniging of sportclub?’ (1 = ja, 2 = nee). Dit item is getransformeerd om de resultaten makkelijker te kunnen interpreteren (0 = nee, 1 = ja). *Lidmaatschap van een sportclub* wordt in het vervolg van het onderzoek genoteerd als *lidmaatschap*.

Sociale competentie is gemeten met vier items. De items zijn gebaseerd op de definitie van *sociale competentie*, namelijk de vaardigheid hebben om vriendschappen aan te gaan en in stand te houden en de vaardigheid om met anderen te communiceren en persoonlijke informatie te delen met vrienden (Buhrmester, Furman, Wittenberg, & Reis, 1988). Het eerste item sloot aan bij het hebben van vriendschappen: ‘Ik ben nogal op mijzelf. Ik speel meestal alleen of bemoei mij niet met anderen’ (1 = niet waar tot 3 = zeker waar). Dit item is getransformeerd naar 1 (*zeker waar*) tot 3 (*niet waar*). Daarnaast waren er twee items die aansloten bij het delen van persoonlijke informatie met vrienden. Die items waren: ‘Ik heb vrienden met wie ik lief en leed kan delen’ en ‘Ik kan met mijn vrienden over mijn problemen praten’. De antwoordcategorieën varieerden van 1 (*heel erg niet mee eens*) tot 7 (*heel erg mee eens*). De items met 6 en 7 antwoordmogelijkheden zijn getransformeerd naar 3 antwoordmogelijkheden. Elke participant heeft een gemiddelde score gekregen op de totale schaal. De interne consistentie van de schaal was acceptabel (Chronbach’s $\alpha = .61$). De totaalscores varieerden van 1.00 tot 3.00 ($M = 2.56$, $SD = .43$). Een hogere score op deze schaal betekende een hogere sociale competentie.

Agressief gedrag is gemeten met vijf items. Deze vijf items maten het gedrag dat gericht is tegen een ander om schade te veroorzaken (Anderson & Bushman, 2002). De items maten ook het agressieve gedrag dat gericht is op het opkomen voor jezelf en het creëren van sociale dominantie (Ellis et al., 2012). Drie items waren afkomstig van de schaal gedragsproblemen van de *Strengths and Difficulties Questionnaire* (SDQ) (Goodman, 1997). De items hiervan waren: ‘Ik vecht vaak. Het lukt mij andere mensen te laten doen wat ik wil’, ‘Ik word erg boos en ben vaak driftig’ en ‘Ik word er vaak van beschuldigd dat ik lieg of bedrieg’. Deze items zijn gemeten met een Likertschaal variërend van 1 (*niet waar*) tot 3 (*zeker waar*). De andere items waren: ‘Hoe vaak heb je in de LAATSTE PAAR MAANDEN meegedaan aan het pesten van (een) andere leerling(en) op school?’. Dit item kon

beantwoord worden middels een Likertschaal variërend van 1 (*ik heb in de laatste paar maanden geen enkele andere leerling(en) gepest op school*) tot 5 (*een paar keer per week*).

Het laatste item wat bij de schaal *agressief gedrag* hoorde is: ‘Hoe vaak was je in de LAATSTE 12 MAANDEN betrokken bij een gevecht?’. Deze vraag had antwoordcategorieën van 1 (*ik ben in de laatste 12 maanden niet betrokken geweest bij een gevecht*) tot 5 (*vier keer of meer*). De items met vijf antwoordmogelijkheden zijn getransformeerd naar drie antwoordmogelijkheden. Daarna zijn de items berekend naar een gemiddelde score. De interne consistentie van de schaal was acceptabel (Chronbach’s $\alpha = .61$). De totaalscores varieerden van 1.00 tot 2.80 ($M = 1.25$, $SD = .31$). Een hogere score op deze schaal betekende meer agressief gedrag.

Etniciteit is gebaseerd op het geboorteland van het kind en de ouders volgens de officiële richtlijnen van het CBS. Bij een eerste generatie migrant is het geboorteland van de participant zelf gebruikt. Bij een tweede generatiemigrant is het geboorteland van de moeder (of vader wanneer de moeder in Nederland is geboren) gebruikt. Voor dit onderzoek zijn drie groepen gecreëerd op basis van *etniciteit*. In de eerste groep bevonden zich de participanten met een Nederlandse etniciteit ($N = 4391$). Groep twee waren de participanten met een Turkse of Marokkaanse etniciteit ($N = 303$). In de derde groep zaten de participanten die vielen onder de overige etnische groepen ($N = 876$). Deze groep is als controlegroep gebruikt. Demografische gegevens zoals *geslacht* zijn ook gevraagd in de vragenlijst. Dit is uitgevraagd door het item: ‘Ben je een jongen (1 = *jongen*) of een meisje (2 = *meisje*)?’.

Procedure

Voor de huidige studie is gebruik gemaakt van de dataset van de studie *Health Behaviour in School-aged Children*. Deze studie brengt de gezondheid en het welbevinden in kaart van scholieren in Nederland met een leeftijd tussen de tien en achttien jaar. Het huidige onderzoek heeft gebruik gemaakt van de dataset die is afgenomen in het najaar van 2013 onder middelbare scholieren in Nederland.

De scholen zijn geselecteerd door een aselechte clustersteekproef van reguliere onderwijsinstellingen te trekken uit een bestand van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Middelbare scholieren kwamen in aanmerking voor het onderzoek als de scholen onderwijs verzorgden op de volgende schoolniveaus: VMBO basis- en kader-beroepsgerichte leerweg, VMBO gemengde en theoretische leerweg, HAVO en VWO. Scholen voor speciaal onderwijs en internationale scholen werden uitgesloten van het onderzoek. Scholen zijn eerst gestratificeerd op stad en platteland, met het oog op een gelijke verdeling tussen participanten uit de stad en het platteland. Bij het voortgezet onderwijs zijn 175 scholen die geschikt waren

benaderd, waarvan uiteindelijk 67 scholen bereid waren om mee te doen. De scholen gaven een overzicht van al hun klassen. Uit ieder leerjaar werd willekeurig één klas gekozen om mee te doen aan het onderzoek. Alle leerlingen uit een klas zaten in een cluster, dus een gehele klas deed wel of niet mee.

Eerst is de schoolleiding om toestemming gevraagd voor het uitvoeren van het onderzoek op de school. Daarna zijn de ouders om toestemming gevraagd voor deelname van hun kinderen. Dit is via een passieve informed-consent-procedure gegaan. De ouders zijn van tevoren geïnformeerd middels een brief over het doel van het onderzoek en de eventuele deelname van hun kind. Wanneer ouders bezwaar hadden, konden zij dit doorgeven aan de leerkracht of onderzoekers en werden deze leerlingen vrijgesteld van het onderzoek.

De vragenlijst is klassikaal afgenomen door geïnstrueerde onderzoeksassistenten van het Trimbos-instituut. Zij zijn in de maanden oktober en november 2013 naar de scholen toe gegaan. De vragenlijsten zijn schriftelijk afgenomen in het klaslokaal onder begeleiding van de onderzoekassistenten. De leerlingen die geen toestemming hadden om mee te doen en de leerlingen die afwezig waren op die dag hebben geen vragenlijst ingevuld.

Statistische procedure

Voor het analyseren van de data is gebruikgemaakt van IBM Statistics SPSS 22.0. Eerst is er gecontroleerd op missende waarden. Omdat alle items minder dan vijf procent missende waarden hadden, is ervoor gekozen om geen participanten uit het onderzoek te verwijderen. De missende waarden hadden geen invloed op de verdere procedure. Vervolgens is er gecheckt op uitbijters. Wanneer een bepaalde score meer dan drie standaarddeviaties van het gemiddelde afweek, werd deze gedefinieerd als een uitbijter. Uitbijters zijn gevonden op twee items (zes uitbijters bij 'Ik vecht vaak. Het lukt mij andere mensen te laten doen wat ik wil' en veertien uitbijters bij 'Hoe vaak heb je in de laatste paar maanden meegedaan aan het pesten van anderen?'). Door de lage aantallen van uitbijters is er voor gekozen om deze scores niet te verwijderen en mee te nemen in de toetsing. Vervolgens zijn de schalen voor sociale competentie en agressief gedrag geconstrueerd op basis van de gemiddelde scores van de items. Hiervoor zijn eerst nog de items met vijf en zeven antwoordmogelijkheden getransformeerd naar drie antwoordmogelijkheden.

Om meer zicht op de data te krijgen zijn er daarna beschrijvende statistieken uitgevoerd. Er is gekeken hoeveel mensen lid waren van een sportclub en wat per groep (jongens en meisjes per etnische groep) de gemiddelde scores waren op sociale competentie en agressief gedrag. Voor de onderlinge verschillen tussen groepen is er een variantieanalyse

ANOVA uitgevoerd. Ook is er gekeken naar de samenhang tussen leeftijd en sociale competentie en agressief gedrag.

Vervolgens zijn de hypothesen getoetst middels een lineaire regressieanalyse in SPSS met dummy-variabelen. Voor de variabele geslacht, lidmaatschap en etniciteit zijn dummy-variabelen aangemaakt (zie bijlage 1 voor de dummy-codering). Daarna zijn met de dummy-variabelen de interactietermen aangemaakt. Eerst is de lineaire regressieanalyse uitgevoerd met alleen de hoofdeffecten van lidmaatschap op sociale competentie en agressief gedrag. Daarna is de interactieterm van lidmaatschap en geslacht toegevoegd. Vervolgens is er nog een lineaire regressieanalyse uitgevoerd met de driewegsinteractieterm met etniciteit, geslacht en lidmaatschap. Er is een alfaniveau (α) van .05 aangehouden voor het bepalen van de significantie.

Resultaten

Beschrijvende statistieken

Er is een Chi-square-test uitgevoerd om te onderzoeken of er een verschil was in de aantallen jongens en meisjes die lid waren van een sportclub. In de onderzoeksgroep bevonden zich 2024 jongens (73.5%) die lid waren van een sportclub, tegenover 715 jongens (26%) die geen lid waren van een sportclub. Dit was een significant verschil met meisjes waarbij 1924 (28.2%) meisjes lid waren van een sportclub, tegenover 888 meisjes (31.5%) die geen lid waren, $\chi^2(1, n = 5551) = 19.98, p < .001, phi = .06$. In Tabel 1 is per etnische groep zichtbaar hoeveel jongens en meisjes wel of geen lid waren van een sportclub. De tabel bevestigt de verwachtingen dat Turkse en Marokkaanse meisjes relatief gezien de kleinste groep zijn die lid zijn van een sportclub en Nederlandse jongens relatief gezien de grootste groep die lid zijn van een sportclub.

Om te onderzoeken of de groepen verschilden van elkaar in sociale competentie en agressief gedrag is een variantieanalyse ANOVA uitgevoerd. Bij sociale competentie is er een hoofdeffect geconstateerd voor geslacht. Jongens ($M = 2.48, SD = .44$) verschilden significant in sociale competentie van meisjes ($M = 2.64, SD = .41; F(1,5543) = 78.61, p < .001$). Jongens rapporteerden gemiddeld een lagere score op sociale competentie dan meisjes.

Bij agressief gedrag zijn er hoofdeffecten gevonden voor geslacht en etniciteit. Jongens ($M = 1.29, SD = .33$) verschilden significant in agressief gedrag van meisjes ($M = 1.21, SD = .29; F(1,5487) = 63.05, p < .001$). Jongens rapporteerden gemiddeld meer agressief gedrag dan meisjes. De etnische groepen verschilden ook significant van elkaar, $F(2,5487) = 31.91, p < .001$. De groep adolescenten met een Nederlandse etniciteit ($M = 1.23, SD = .30$) hadden gemiddeld lagere scores op agressief gedrag dan de andere twee groepen.

De groep adolescenten met een Turkse en Marokkaanse etniciteit ($M = 1.34$, $SD = .38$) rapporteerden gemiddeld hogere scores op agressief gedrag dan de andere twee groepen.

In Tabel 2 zijn de beschrijvende statistieken te vinden van sociale competentie en agressief gedrag per etnische groep voor jongens en meisjes apart. Deze gegevens zijn uitgevraagd met een variantieanalyse ANOVA.

Een Pearson-correlatieanalyse is uitgevoerd om samenhang tussen verschillende variabelen te toetsen. In deze analyse zijn sociale competentie, agressief gedrag en leeftijd meegenomen (zie tabel 3). De variabelen bleken significant met elkaar te correleren. Sociale competentie neemt af en agressief gedrag neemt toe met de leeftijd. Omdat leeftijd correleerde met beide afhankelijke variabelen, is leeftijd meegenomen als controlevariabele.

Tabel 1

Beschrijvende statistieken van lid zijn van een sportclub per etnische groep

	Jongens				Meisjes			
	Nederlands	Turks/Marokkaans	Overig	Totaal	Nederlands	Turks/Marokkaans	Overig	Totaal
Geen lid van een sportclub	535 (24.5%)	41 (29.9%)	139 (32.4%)	715*	572 (25.9%)	115 (70.6%)	201 (45.1%)	888*
Wel lid van een sportclub	1637 (74.9%)	96 (70.1%)	290 (67.4%)	2023*	1631 (73.9%)	48 (29.4%)	244 (54.7%)	1923
Totaal	2172	137	429	2738*	2203	163	445	2811*

Noot. *Door missende waarden komt het totaal niet overeen met het totaal aantal participanten in het onderzoek

Tabel 2

Beschrijvende statistieken van sociale competentie en agressief gedrag per groep

	Jongens						Meisjes					
	Nederlands		Turks/Marokkaans		Overig		Nederlands		Turks/Marokkaans		Overig	
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
Sociale competentie	2.49	.44	2.43	.47	2.45	.46	2.64	.41	2.65	.40	2.60	.41
Agressief gedrag	1.28	.32	1.43*	.42	1.34	.36	1.20*	.28	1.27	.32	1.25	.31

Noot. * significant (<.05) hogere scores in vergelijking met alle andere groepen ** significant (<.05) lagere scores in vergelijking met alle andere groepen

Tabel 3

Correlatiematrix tussen sociale competentie, agressief gedrag en leeftijd

	1	2	3
1. Sociale competentie	1.00		
2. Agressief gedrag	-.16**	1.00	
3. Leeftijd	-.04**	.03**	1.00

Noot. ** $p < .01$

Samenhang lidmaatschap en sociale competentie

Om te onderzoeken of lidmaatschap samenhang met sociale competentie is er een lineaire regressieanalyse uitgevoerd (zie tabel 4). Het regressiemodel met lidmaatschap als onafhankelijke variabele, leeftijd als controlevariabele en sociale competentie als afhankelijke variabele was significant, $F(2, 5523) = 22.47, p < .001$. Wanneer adolescenten lid waren van een sportclub hadden zij gemiddeld een hogere score op sociale competentie ($M = 2.59, SD = .42$), dan wanneer zij geen lid waren van een sportclub ($M = 2.50, SD = .45$). De verklaarde variantie is echter laag ($R^2 = .01$). Dit betekent dat sociale competentie voor één procent wordt verklaard door lid zijn van een sportclub. Hypothese één is bevestigd in dit onderzoek.

Moderatie effect van geslacht op samenhang lidmaatschap en sociale competentie

Daarna is er een lineaire regressieanalyse uitgevoerd om te onderzoeken of geslacht de relatie tussen lid zijn van een sportclub en sociale competentie modereerde, na controle voor variabele leeftijd (zie tabel 4). Dit interactie-effect bleek niet significant te zijn ($p = .74$). Geslacht had, zoals al naar voren is gekomen in de descriptieve analyses, wel een significant hoofdeffect op sociale competentie ($p < .001$). De samenhang tussen lid zijn van een sportclub en sociale competentie was echter niet verschillend voor jongens en meisjes. Hypothese drie is in dit onderzoek niet bevestigd.

Moderatie effect van geslacht en etniciteit op samenhang lidmaatschap en sociale competentie

Om te onderzoeken of etniciteit een modererend effect had op de samenhang tussen lid zijn van een sportclub en sociale competentie, verschillend voor jongens en meisjes, is er opnieuw een lineaire regressieanalyse uitgevoerd (zie tabel 4). Leeftijd is hierbij als controlevariabele meegenomen. Dit interactie-effect bleek niet significant te zijn ($p > .05$). Etniciteit had dus geen modererend effect. Hypothese vier wordt in dit onderzoek niet bevestigd.

Samenhang lidmaatschap en agressief gedrag

Om te onderzoeken of lid zijn van een sportclub samenhang met agressief gedrag is een lineaire regressieanalyse uitgevoerd (zie tabel 5). Het regressiemodel met lidmaatschap als onafhankelijke variabele, leeftijd als controlevariabele en agressief gedrag als afhankelijke variabele was significant, $F(2, 5467) = 13.56, p < .001$. Wanneer adolescenten lid waren van een sportclub, hadden zij gemiddeld lagere scores op agressief gedrag ($M = 1.24, SD = .30$) dan adolescenten die geen lid waren van een sportclub ($M = 1.28, SD = .32$). De verklaarde variantie is echter laag ($R^2 = .01$). Dit betekent dat agressief gedrag voor één procent werd

verklaard door lidmaatschap. Hypothese twee is niet bevestigd want lidmaatschap hing samen met een lagere score op agressief gedrag en niet met een hogere score.

Moderatie effect van geslacht op samenhang lidmaatschap en agressief gedrag

Daarna is er een lineaire regressieanalyse uitgevoerd om te kijken of geslacht de relatie tussen lid zijn van een sportclub en agressief gedrag modereerde, na controle voor leeftijd (zie tabel 5). Dit model bleek significant te zijn $F(4, 6465) = 38.33, p < .001$ (zie figuur 2). Het hoofdeffect van lid zijn van een sportclub op agressief gedrag verviel bij dit model. De samenhang tussen lidmaatschap en een lagere score op agressief gedrag is alleen significant bij meisjes, bleek uit een extra lineaire regressieanalyse $F(2, 2771) = 21.91, p < .001$. Ondanks dat het effect sterker is voor meisjes dan voor jongens, is hypothese 5 niet geheel bevestigd in dit onderzoek. Lidmaatschap hangt nog steeds samen met een lagere score op agressief gedrag.

Moderatie effect van geslacht en etniciteit op samenhang lidmaatschap en agressief gedrag

Om te onderzoeken of het per etnische groep verschilt wat de samenhang is tussen lidmaatschap en agressief gedrag, verschillend voor jongens en meisjes, is er nogmaals een lineaire regressieanalyse uitgevoerd (zie tabel 5). Leeftijd is hierbij weer als controlevariabele meegenomen. Het model met etniciteit toegevoegd als extra moderator bleek niet significant ($p > .05$). Het interactie-effect van geslacht op de samenhang tussen lidmaatschap en agressief gedrag verschilt niet per etnische groep. Hypothese zes wordt niet bevestigd in dit onderzoek.

Tabel 4

Regressieanalyse sociale competentie met voorspellers lidmaatschap, geslacht en etniciteit

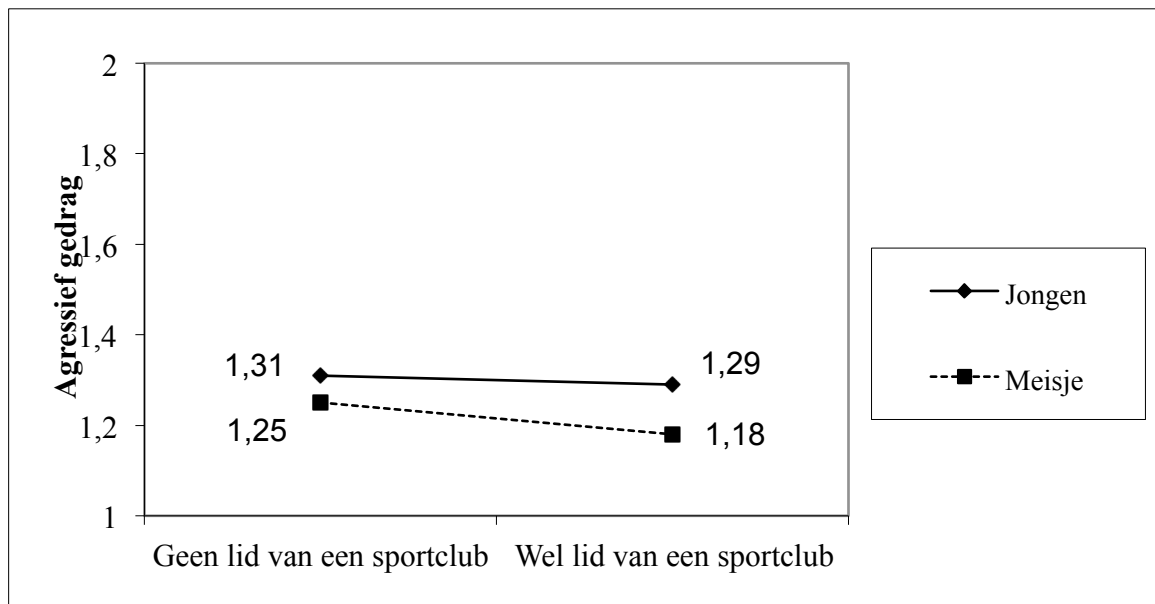
	<i>b</i>	<i>t</i>	<i>SE</i>	<i>R</i> ²
<i>Samenhang lidmaatschap en sociale competentie</i>				
				.01**
Leeftijd	-.01	-1.65	.01	
Lidmaatschap	.08	6.20**	.01	
<i>Moderatie effect van geslacht op samenhang lidmaatschap en sociale competentie</i>				
				.04*
Leeftijd	-.01	-1.3	.01	
Lidmaatschap	.09	4.68**	.02	
Geslacht	.17	4.93**	.03	
Lidmaatschap * Geslacht	-.01	-.335	.03	
<i>3-weg interactie: Effect van geslacht en etniciteit op samenhang lidmaatschap en sociale competentie</i>				
				.04**
Leeftijd	-.01	-1.3	.01	
Lidmaatschap	.09	4.60**	.02	
Geslacht	.15	2.18*	.07	
Lidmaatschap * Geslacht	.00	.05	.04	
Etniciteit dummy NL	.03	1.37	.02	
Etniciteit dummy T/M	.02	.53	.03	
Lidmaatschap * Geslacht	.01	.225	.04	
* Etniciteit dummy NL				
Lidmaatschap * Geslacht	.06	.83	.07	
* Etniciteit dummy T/M				

*Noot. * p <.05** p <.0*

Tabel 5
Regressieanalyse agressief gedrag met voorspellers lidmaatschap, geslacht en etniciteit

	<i>b</i>	<i>t</i>	<i>SE</i>	<i>R</i> ²
<i>Samenhang lidmaatschap en agressief gedrag</i>				
				.01**
Leeftijd	.01	1.82	.00	
Lidmaatschap	-.04	-4.58**	.01	
<i>Moderatie effect van geslacht op samenhang lidmaatschap en agressief gedrag</i>				
				.03*
Leeftijd	.01	1.54	.00	
Lidmaatschap	-.02	-1.55	.01	
Geslacht	-.16	-6.29**	.03	
Lidmaatschap * Geslacht	.05	2.86**	.02	
<i>Samenhang lidmaatschap en agressief gedrag voor meisjes</i>				
				.02**
Leeftijd	.01	1.26	.00	
Lidmaatschap sportvereniging	-.07	-6.24**	.01	
<i>3-weg interactie: Effect van geslacht en etniciteit op samenhang lidmaatschap en agressief gedrag</i>				
				.04**
Leeftijd	.01	1.44	.00	
Lidmaatschap	-.02	-1.31	.01	
Geslacht	-.09	-1.69	.05	
Lidmaatschap * Geslacht	.01	.41	.03	
Etniciteit dummy NL	-.05	-3.36**	.01	
Etniciteit dummy T/M	.05	2.31*	.02	
Lidmaatschap * Geslacht * Etniciteit dummy NL	-.03	-1.29	.03	
Lidmaatschap * Geslacht * Etniciteit dummy T/M	-.07	-1.22	.05	

Noot. * <.05 ** *p* <.01

Figuur 2: *Interactie effect van geslacht op samenhang lidmaatschap en agressief gedrag*

Discussie

Het huidige onderzoek had als doel om te onderzoeken of de samenhang tussen lidmaatschap en sociale competentie en de samenhang tussen lidmaatschap en agressief gedrag geldt voor alle adolescenten. In dit onderzoek werd bevestigd dat lidmaatschap een positieve samenhang had met sociale competentie. Dit was echter niet sterker voor jongens of meisjes en het verschilde ook niet per etnische groep. Daarnaast bleek lidmaatschap samen te hangen met een lagere mate van agressief gedrag bij meisjes, waarbij etniciteit geen modererend effect had op deze samenhang.

Samenhang lidmaatschap en hogere sociale competentie

In het huidige onderzoek werd een positieve samenhang gevonden tussen lidmaatschap en sociale competentie. Deze bevinding is consistent met voorgaand onderzoek en de verwachtingen van het huidige onderzoek (Cote, 2002; Holt et al., 2011; Snyder et al., 2010; Wiersma & Fifer, 2008). Dit onderzoek onderschrijft dus nogmaals dat adolescenten die lid zijn van een sportclub een hogere sociale competentie hebben dan adolescenten die geen lid zijn.

Een verklaring voor deze samenhang komt vanuit de sociaal-cognitieve leertheorie van Bandura (1986). Adolescenten die lid zijn van een sportclub begeven zich in een sociale omgeving waar veel sociale interacties plaatsvinden tussen teamgenoten of clubgenoten. Zowel voor en na trainingen als voor en na wedstrijden. Adolescenten kunnen deze sociale interacties observeren en ervan leren. Een andere verklaring is dat de sportclub een goede omgeving biedt voor adolescenten om hun sociale vaardigheden te oefenen (Cote, 2002). Coaches op de sportclub kunnen de sociale vaardigheden van de adolescenten bevorderen door ze bijvoorbeeld te laten samenwerken met leeftijdsgenoten. Deze sociale vaardigheden zijn een voorspeller voor het aan gaan van vriendschappen (Hawley, Little, & Card, 2007). Er zijn al een aantal interventies ontwikkeld die gericht zijn op het verbeteren van sociaal gedrag van adolescenten door sportcoaches en trainers, zoals Kanjers in de sport en Positive Behavior Support. Longitudinaal vervolgonderzoek kan uitwijzen of lidmaatschap ook daadwerkelijk als voorspeller van sociale competentie kan worden gezien. Dan kan worden uitgesloten dat adolescenten die een hogere sociale competentie hebben vaker op sport gaan, dan adolescenten die een lagere sociale competentie hebben.

Samenhang lidmaatschap en agressief gedrag voor jongens en meisjes

Tegen de verwachtingen van het huidige onderzoek hing lidmaatschap negatief samen met agressief gedrag bij meisjes. In het huidige onderzoek hadden alleen meisjes die

lid waren van een sportclub significant minder agressief gedrag dan meisjes die geen lid waren. Deze samenhang was niet significant voor jongens.

De negatieve samenhang tussen lidmaatschap en agressief gedrag voor meisjes biedt ondersteuning aan de theorie van de catharsisfunctie van sport (Van Bottenburg & Schuyt, 1996). Deze theorie geeft aan, dat sport wordt gebruikt als uitlaatklep voor frustraties die adolescenten ervaren in het dagelijkse leven, waardoor agressief gedrag in het dagelijks leven afneemt. Dat dit verband alleen gevonden is bij meisjes, kan verklaard worden door de toename van zelfwaardering bij sportende meisjes. Het uitoefenen van sport zorgt voor een betere zelfwaardering bij vrouwelijke atleten (Hall, Durborow, & Progen, 1986). Een betere zelfwaardering zorgt voor een afname in agressief gedrag (Kernis, Grannemann, & Barclay, 1989).

Dat lidmaatschap samenhang met een afname in agressief gedrag was tegen de verwachtingen in van het huidige onderzoek. Voorgaand onderzoek heeft namelijk wel een significant verband gevonden tussen sport en toename in agressief gedrag. Deze studies richtten zich alleen op de specifieke sporten zoals vecht- en krachtsporten en voetbal (Endresen & Olweus, 2005; Krouwel et al., 2006). In het huidige onderzoek is alleen gevraagd of de adolescenten lid waren van een sportclub. Hier is geen onderscheid gemaakt in de soort sport. Volgens onderzoek van Kimble, Russo, Bergman en Galindo (2001) is het effect op agressief gedrag per sport verschillend. Voor volgend onderzoek is het dus interessant om onderscheid te maken tussen de soorten sport en wat de effecten van elke sport apart zijn op het agressieve gedrag.

Moderatie effect van etniciteit op samenhang lidmaatschap, sociale competentie en agressief gedrag

Bij zowel de samenhang tussen lidmaatschap en sociale competentie als de samenhang tussen lidmaatschap en agressief gedrag voor jongens en meisjes apart speelde etniciteit geen modererende rol. De paradox van de jeugdsport geldt dus niet sterker voor bijvoorbeeld Nederlandse adolescenten als voor Marokkaanse adolescenten. Dat hier geen significante moderatie is gevonden, kan eventueel worden verklaard door de groepssamenstellingen. Van de 153 meisjes met een Turkse of Marokkaanse achtergrond waren er maar 48 lid van een sportclub. Dit is een kleine groep om goede schattingen te verkrijgen en statistisch significante resultaten te vinden. Daarnaast is binnen de etnische groepen geen onderscheid gemaakt in hoe lang een adolescent al in Nederland woonde. Adolescenten die al hun leven lang in Nederland wonen, maar waarvan de ouders in het buitenland zijn geboren, zijn in dezelfde etnische groep geplaatst als adolescenten die nog

maar een aantal jaar/maanden in Nederland wonen. Dit kan invloed hebben op de resultaten, doordat de sportclub een belangrijke sociale context kan zijn voor eerste generatie migranten adolescenten om te socialiseren. Zij zijn misschien pas een aantal maanden in Nederland en hebben nog weinig leeftijdsgenoten om hun sociale competentie en agressief gedrag bij te ontwikkelen en/of te uiten. Voor adolescenten die al hun hele leven in Nederland wonen kan de sportclub een minder belangrijke context zijn, omdat zij al genoeg sociale contacten hebben opgebouwd in hun leven, net als adolescenten zonder migratieachtergrond. Zij worden bijvoorbeeld niet meer in de familiale omgeving gehouden dan Nederlandse adolescenten, zoals Pels en De Haan (2003) in hun onderzoek suggereren. Volgend onderzoek waarbij alle groepen een acceptabele groeps grootte hebben en is gecontroleerd voor de verschillen binnen groepen, kan opnieuw gekeken worden naar de moderatie van etniciteit op de samenhang tussen lidmaatschap en sociale competentie en de samenhang tussen lidmaatschap en agressief gedrag.

Beperkingen en sterkten van het huidige onderzoek

In het huidige onderzoek was de steekproef groot, waardoor de resultaten te generaliseren zijn naar adolescenten tussen de tien en zestien jaar in Nederland. Daarnaast heeft het huidige onderzoek een eerste stap gezet in het achterhalen of het onwenselijk is dat adolescenten met een niet-Nederlandse etniciteit minder vaak lid zijn van een sportclub dan adolescenten met een Nederlandse etniciteit.

Ondanks dat de steekproef groot is, moet er wel kritisch gekeken worden naar de verdeling van de groepen, zoals hierboven al is vermeld. Daarnaast heeft dit onderzoek wel een samenhang gevonden tussen lidmaatschap, sociale competentie en agressief gedrag, maar van een oorzaak-gevolgrelatie mag men niet spreken. Dus of lidmaatschap zorgt voor een toename van sociale competentie en een afname van agressief gedrag, is na het huidige onderzoek nog niet duidelijk geworden. Causale uitspraken zijn niet mogelijk. Hiervoor is eerst longitudinaal onderzoek nodig.

Conclusie

Het huidige onderzoek heeft meer informatie gegeven over de samenhang tussen lidmaatschap, sociale competentie en agressief gedrag. Uit het huidige onderzoek bleek, dat lidmaatschap positief samenhang met sociale competentie voor adolescenten. Lidmaatschap hing negatief samen met agressief gedrag voor meisjes. Etniciteit speelde geen modererende rol op beide samenhangen. Waarbij de verwachting was dat het agressieve en assertieve gedrag van adolescenten hoger was bij lidmaatschap, is dit voor meisjes juist het tegenovergestelde. De sportclub draagt voor meisjes niet bij aan een betere sociale status en

wederkerige vriendschappen (Hawley, Little, & Card, 2007). Op de vraag of het onwenselijk is dat adolescenten met een niet-Nederlandse etniciteit minder op sportclubs zitten dan adolescenten met een Nederlandse etniciteit, moet meer onderzoek naar gedaan worden. Er werd voor elke etnische groep dezelfde significante of niet significante effecten gevonden.

Literatuurlijst

- Anderson, C. A., & Bushman, B. J. (2002). Human aggression. *Psychology*, 53(1), 27.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action. A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall
- Bartko, W. T., & Eccles, J. S. (2003). Adolescent participation in structured and unstructured activities: A person-oriented analysis. *Journal of Youth and Adolescence*, 32(4), 233-241.
- Bottenburg, M. van & Schuyt, K. (1996). De maatschappelijke betekenis van sport. NOC*NSF, Arnhem.
- Boonstra, N., & Hermens, N. (2011). De maatschappelijke waarde van sport. *Een literatuurreview naar de inverdieneffecten van sport [The societal value of sport. A literature review to the beneficial budgetary effects of sport]*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Buhrmester, D., Furman, W., Wittenberg, M. T., & Reis, H. T. (1988). Five domains of interpersonal competence in peer relationships. *Journal of personality and social psychology*, 55(6), 991.
- Carlo, G., Fabes, R. A., Laible, D., & Kupanoff, K. (1999). Early adolescence and prosocial/moral behavior II: The role of social and contextual influences. *The Journal of Early Adolescence*, 19(2), 133-147.
- Carmichael, D. (2008). Youth sport vs. youth crime. *Active Healthy Links Inc*, 1-6.
- Chen, X., & French, D. C. (2008). Children's Social Competence in Cultural Context. *Annual Review of Psychology*, 59, 591-616.
- Cote, J. (2002). Coach and peer influence on children's development through sport. In J. M. Silva and D. E. Stevens (Ed.), *Psychological Foundations of Sport* (520-540) Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Cross, S. E., & Madson, L. (1997). Models of the self: self-construals and gender. *Psychological Bulletin*, 122(1).
- Darwin, C. (1871) *The descent of man, and selection in relation to sex*. Londen.
- De Waegeneer, E., Van De Sompele, J., & Willem, A. (2015). Ethical Codes in Sports Organizations: Classification Framework, Content Analysis, and the Influence of Content on Code Effectiveness. *Journal of Business Ethics*, 1-12.
- Donaldson, S. J., & Ronan, K. R. (2006). The effects of sports participation on young adolescents' emotional well-being. *Adolescence*, 41(162), 369.
- Eagly, A. H. (2009). The his and hers of prosocial behavior: an examination of the social psychology of gender. *American Psychologist*, 64(8), 644.

- Eldering, L. (2002). *Cultuur en opvoeding. Interculturele pedagogiek vanuit ecologisch perspectief*. Rotterdam: Lemniscaat.
- Ellis, B. J., Del Giudice, M., Dishion, T. J., Figueredo, A. J., Gray, P., Griskevicius, V., ... & Wilson, D. S. (2012). The evolutionary basis of risky adolescent behavior: implications for science, policy, and practice. *Developmental Psychology, 48*(3).
- Gardner, M., Roth, J., & Brooks-Gunn, J. (2009). Sports participation and juvenile delinquency: The role of the peer context among adolescent boys and girls with varied histories of problem behavior. *Developmental psychology, 45*(2), 341.
- Goodman, R. (2006). Nederlandse vertaling van de Strengths and Difficulties Questionnaire van Goodman (1997).
- Hall, E. G., Durborow, B., & Progen, J. L. (1986). Self-esteem of female athletes and nonathletes relative to sex role type and sport type. *Sex Roles, 15*(7), 379-390.
- Hawley, P. H., Little, T. D., & Card, N. A. (2007). The allure of a mean friend: Relationship quality and processes of aggressive adolescents with prosocial skills. *International Journal of Behavioral Development, 31*(2), 170-180.
- Holt, N. L., Kingsley, B. C., Tink, L. N., & Scherer, J. (2011). Benefits and challenges associated with sport participation by children and parents from low-income families. *Psychology of sport and exercise, 12*(5), 490-499.
- Kernis, M. H., Grannemann, B. D., & Barclay, L. C. (1989). Stability and level of self-esteem as predictors of anger arousal and hostility. *Journal of personality and social psychology, 56*(6), 1013.
- Kimble, N. B., Russo, S. A., Bergman, B. G., & Galindo, V. H. (2010). Revealing an empirical understanding of aggression and violent behavior in athletics. *Aggression and violent behavior, 15*(6), 446-462.
- Krouwel, A., Boonstra, N., Duyvendak, J. W., & Veldboer, L. (2006). A good sport? Research into the capacity of recreational sport to integrate Dutch minorities. *International Review for the Sociology of Sport, 41*(2), 165-180.
- Linville, D. C., & Huebner, A. J. (2005). The analysis of extracurricular activities and their relationship to youth violence. *Journal of Youth and Adolescence, 34*(5), 483-492.
- Moffitt, T. E. (1993). Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: a developmental taxonomy. *Psychological Review, 100*(4), 674.
- Nicholls, J. G. (1984). Achievement motivation: Conceptions of ability, subjective experience, task choice, and performance. *Psychological Review, 91*, 328-346.

- Pels, T., Distelbrink, M., Postma, L., & medewerking van Paul Geense, M. (2009). Opvoeding in de migratiecontext. *Review van onderzoek*.
- Pels, T., & De Haan, M. (2003). Continuity and change in Moroccan socialization. *Utrecht: Verwey Jonker and Utrecht University*.
- Pulles, I., van den Dool, R., & Breedveld, K. (2014). Jeugdsport: positieve geluiden en aanhoudende en nieuwe zorgen. *Jeugdbeleid*, 8(3-4), 21-26.
- Rutten, E. A., Schuengel, C., Dirks, E., Stams, G. J. J., Biesta, G. J., & Hoeksma, J. B. (2011). Predictors of antisocial and prosocial behavior in an adolescent sports context. *Social Development*, 20(2), 294-315.
- Rutten, E. A., Stams, G. J. J., Biesta, G. J., Schuengel, C., Dirks, E., & Hoeksma, J. B. (2007). The contribution of organized youth sport to antisocial and prosocial behavior in adolescent athletes. *Journal of Youth and Adolescence*, 36(3), 255-264.
- Snyder A, Martinez J, Bay R, Parsons J, Sauers E, McLeod T. (201) Health-related quality of life differs between adolescent athletes and adolescent nonathletes. *J Sport Rehabil* 19:237–248.
- Wiersma, L. D., & Fifer, A. M. (2008). "The Schedule Has Been Tough But We Think It's Worth It": The Joys, Challenges, and Recommendations of Youth Sport Parents. *Journal of Leisure Research*, 40(4), 505.

Bijlage 1: Dummy codering

Dummy	Sport_dummy	
Lid van een sportclub	1	0
Geen lid van een sportclub	0	0

Dummy	Geslacht_dummy	
Vrouw	1	0
Man	0	0

Dummy	Etniciteit_dummy_NL	Etniciteit_dummy_TM
Nederlandse etniciteit	1	0
Turkse of Marokkaanse etniciteit	0	1
Overige etniciteit	0	0

